

# МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПРОГНОЗУВАННЯ ПРОЦЕСІВ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА ЇХ ІНВЕСТИВАННЯ

С.В. Ткачук

*Національний університет харчових технологій*

Обсяги відтворення основних засобів та їх інвестування залежать від двох основних чинників: стадії життєвого циклу підприємства та його загальної стратегії. Оскільки операційна діяльність для підприємств є цільовою, провідною та визначальною, то в першу чергу при визначенні обсягів процесів відтворення та їх інвестування необхідне урахування операційних стратегій:

1. "Обмежене зростання". Стратегія використовується підприємствами із стабільним асортиментом продукції та технологіями, що рідко підлягають впливу технологічного прогресу; необхідне забезпечення відтворювальних процесів, приросту активів для підтримання обмеженого росту виробництва.

2. "Прискорене зростання". Стратегія використовується підприємствами на початку життєвого циклу, а також підприємствами, для яких характерний динамічний розвиток під впливом технологічного прогресу. Стратегія спрямована на інтенсивне розширене відтворення та інноваційне інвестування.

3. "Скорочення (стиснення)". Найчастіше дана стратегія обирається підприємствами в стадії фінансової кризи або на останніх стадіях життєвого циклу. Характерне "згортання" відтворювальних процесів, "звужене" інвестування.

4. "Поєднання (комбінування)". Поєднуються різні стратегії великими підприємствами з галузевою та регіональною диверсифікацією діяльності.

Стратегічні наміри власників, на які серед інших чинників впливатиме і етап життєвого циклу підприємства, можуть проявлятися у таких основних стилях стратегічного управління діяльністю:

1. Прирістний – забезпечує здійснення консервативної чи помірної стратегії (стадія життєвого циклу "зрілість"); темпи зростання та відтворення незначні і визначаються кон'юктурою ринку; відтворення основних засобів має процесний (не еволюційний, без інноваційної складової) характер, переважає просте відтворення, розширене відтворення незначне.

2. Підприємницький – полягає в активній позиції стосовно усієї сфери діяльності, забезпечує здійснення агресивної стратегії, характеризується постійною трансформацією напрямків, форм та методів діяльності, яка здійснюється відповідно до змін факторів зовнішнього середовища. Даний підхід (або його елементи) може використовуватись на будь-якому етапі життєвого циклу підприємства, особливо при "агресивній" ідеології власника. Але на етапі "старіння" його необхідно обов'язково застосовувати з метою відродження. Лише підприємницький підхід та здатність колективу підприємства до організаційних змін дозволять на останньому етапі життєвого циклу реорганізувати підприємство шляхом оновлення, перепрофілювання, реінжинірингу чи завдяки іншому виду змін.

Прогнозування процесів відтворення основних засобів та їх інвестування доцільно здійснювати за допомогою матричних таблиць. Перша – "Матриця

прогнозування основних засобів: загальні обсяги та відтворення", де враховується залежно від етапу життєвого циклу підприємства певний приріст основних засобів (на просте та розширене відтворення, загальне зростання основних засобів залежно від стратегічних намірів власників, комплектація новими основними засобами на перших роках життєвого циклу та на останніх – при здійсненні реінжинірингових процесів на підприємстві або при перепрофілюванні). Друга таблиця "Матриця прогнозування інвестиційних витрат для забезпечення відтворення основних засобів" передбачає розрахунок суми інвестиційних витрат для забезпечення відтворення основних засобів (яке визначене в першій таблиці) з урахуванням сплати податку на додану вартість, поповнення оборотних активів (викликане приростом основних засобів), інвестиційних витрат на придбання нематеріальних активів для забезпечення функціонування основних засобів та інших. Обидві матриці можуть використовуватись для стратегічного планування технічного забезпечення, забезпечення процесів відтворення основних засобів та обсягів інвестиційних витрат на ці процеси.